

Sistemes públics i privats de previsió

Fèlix Arias i Bergadà (*)

Abstract

The Welfare State is deeply embedded in European culture and it is difficult to disinvent what has already been invented. However an equilibrium must be maintained between income and payments. Special taxes will be needed to sustain a reasonable welfare system. It is also difficult to justify current expenditures and there is wide scope for the rationalisation of consumption and the reduction of fraud. Pensions should be more related to actual payments made. Private pension schemes are necessary to complement the public system. These private pension schemes should be market based. Both public and private systems require freedom of information, so that future beneficiaries always know exactly where they stand.

L'Economia del benestar i el que significa està molt arrelada a la cultura europea. Per això és molt difícil desinventar el que ja és inventat. Una altra qüestió és treballar per a mantenir un equilibri mitjançant els ingressos i les despeses, adreçant els esforços en aquest sentit. Encara que no es vulgui, i amb les limitacions que suposen els criteris de convergència a l'Euro, és molt possible que els Estats es vegin amb la necessitat d'introduir taxes especials, o impostos socials, per a mantenir uns nivells raonables de l'Economia del benestar.

Per altra banda, em sembla que es parla molt, però es fa poc, pel cantó de les despeses, tan sanitàries com a l'entorn de les pensions. Per exemple, no comprenc com un consumidor tant potent com és la Seguretat Social no té força per a treballar en pactes, o bé introduint marques blanques, que facin baixar els costos dels medicaments, o bé racionalitzant el seu consum. Com he dit, només es parla, però res més. No dubto que deu ésser una tasca molt complexa que no arribo a comprendre, però no deixaria d'ésser economia de mercat. Cal apropar-se amb valentia al tema dels fraus en l'atur, les invalideses i potser la sanitat. Si és que hi ha frau, és clar.

Tornant als aspectes més generals, sembla prou prudent per a l'equilibri de les pensions, que cada beneficiari rebí les prestacions en funció dels esforços que ha assolit. És a dir, que es computin exactament totes les cotitzacions que ha fet, ell i l'empresa, per a determinar el nivell de la prestació de jubilació. Això ens portaria a que una persona que, per exemple no hagués pogut cotitzar en els últims anys, rebés també una pensió, si ho havia fet abans. Altres aspectes, poden ésser apropar més les cotitzacions als salaris reals. Però per fer-ho s'hauria de treballar en les mateixes hipòtesis per a les prestacions, per la qual cosa l'equilibri s'ha d'estudiar amb cura. També es barregen altres fórmules que, en definitiva, com tots els equilibris pressupostaris, consisteixen en cobrar més i pagar menys.

(*) President del Col·legi d'Actuaris de Catalunya

A la fi, hi ha una fórmula molt curiosa, que s'utilitza poc, i que diu: en qualsevol sistema de previsió, sigui el que sigui, el sistema de capitalització o repartiment utilitzat, quan ja s'hagués tancat la botiga haurà succeït que els ingressos més els interessos, hauran estat iguals als pagaments més les despeses. Més o menys una quantitat sobrant, o un crèdit per a tornar. És a dir, si revaloritzem les pensions menys que l'inflació, o endarrerim l'edat de jubilació, les despeses hauran de baixar.

Altres consideracions romandran en el creixement de la població activa, que a Espanya és tradicionalment prou aturada, o en les taxes de creixement de la població, que en tot cas ja ho arreglaran els països productors de població. El que no se sap és el cost per a nosaltres. Si la població activa és la que ha de finançar a la passiva: nens, aturats, jubilats, invàlids, malalts. es podria pensar també en fer una solidaritat més especialitzada a la realitat de les coses. Per exemple, deixant que una part de les cotitzacions dels actius anés a millorar la pensió de les persones que ells consideressin que les han donat de petits el finançament perquè ara puguin ésser actius, i que per a aconseguir-ho han tingut menys capacitat d'estalvi ortodox per si mateixos. En tot cas la fiscalitat ja regularia el grau de parentesc entre el donant i el receptor.

Altres aspectes són que les pensions no contributives depenen de la capacitat d'endeutament fiscal possible, o bé, que qualsevol sistema de previsió que comença no té problemes, perquè molts paguen i pocs cobren. Ja són ben coneguts, per la qual cosa no cal estendre's.

Els sistemes privats de previsió són necessaris per a complementar els sistemes públics, però no s'han d'oblidar dos principis bàsics. Estan subvencionats fiscalment, perquè tracten d'aconseguir un objectiu com ara és una jubilació privada que ajudi a donar més nivell al que es pugui assolir per la pública. Però en definitiva aquestes subvencions, són diners que en l'actualitat deixa de rebre l'Estat, i en el que li pertoca, les pensions no contributives. Cap on es canalitzi l'actiu és prou important. Per exemple, tot el que es vagi fent en deute públic, que no desplaci la inversió a l'economia productiva, el que fa és potser garantir beneficis sense risc a l'inversionista, però socialment no se surt del sistema de repartiment, encara que es digui que s'està capitalitzant.

Suposo que els criteris de convergència a la Unió Europea, i el creixement dels passius derivats del fort increment que s'espera dels sistemes privats, farà que s'hagin de cercar actius per on sigui, arreu del món. A més, els sistemes privats haurien de respectar la llibertat de mercat, i permetre que els compromisos es poguessin instrumentar alternativament mitjançant, Plans de Pensions, Pòlisses d'Assegurances i Mútues de Previsió Social, deixant que sense impacte fiscal es poguessin mobilitzar els fons constituïts d'unes a les altres en qualsevol moment. En les empreses en definitiva, l'empleat és el titular dels seus fons quan l'imputen fiscalment, i ha de tenir tot el dret a escollir a quins instruments dels abans esmentats vol anar, o si vol després canviar, perquè els diners són seus. En les empreses, mentre el compromís estigui prou cobert mitjançant els diversos instruments, no existeix cap discriminació, essent la cobertura adient el que totes les parts socials, i els professionals que hi intervenen, han de controlar amb molta cura. És a dir, si està ben cobert, i en quina solvència per a garantir les expectatives raonables a les persones, que no es trobaran amb sorpreses quan arribin a la jubilació o hagin de disposar dels diners per altres contingències.

Podríem també fer una crida al principi de llibertat amb publicitat. Seria tan bo, que en tot moment, i tant en els sistemes públics de previsió com en els privats, els futurs beneficiaris coneguessin amb exactitud el que ja tenen assolit, per a poder-se planificar cara al futur, i encara que pot ser molt difícil, poder tenir una mesura dels riscos del que ja tenen aconseguit, que no perdrà poder adquisitiu al llarg del temps.

Per a cloure, cal esmentar que en aquest escrit es tracta d'exposar amb un caire familiar algunes reflexions generals, que amb tota probabilitat ja són conegudes o han passat pel cap de tothom. El caràcter de l'escrit no és de desenvolupar aspectes tècnics o aprofundir amb més cura en les diverses qüestions. Per això existeix una llarga literatura, i un gran magatzem de coneixements actuàrials, econòmics, jurídics i d'altres, que s'han anat dipositant al llarg dels anys.